

Trädgårdsstaden i Bromma

En internationellt skyddsklassad kulturmiljö

En hundraårig kulturmiljö

1913 började de första tomterna i Äppelviken att bebyggas. Genom förutseende markköp vid förra sekel- skiftet hade Stockholms planerare förberett stadens tillväxt utanför malmarna. Då var Brommalandet fortfarande ett typiskt jordbruks- landskap med dalar, höjder och bördig åkermark som långsamt sluttade ner mot Mälaren.

I dag är trädgårdsstaden i Bromma ett av Stockholms mest attraktiva områden, med grönskande trädgårdar och en varierad villabebyggelse av hög arkitektonisk kvalitet.

Trädgårdsstaden i Bromma är unik. Den behöver värnas och skyddas

Den befintlig stadsplanen är skapad utifrån en bärande idé som är ännu äldre. Tanken med Trädgårdsstaden, hämtad från England och Tyskland i början av förra seklet, var just att byggnader och tomter skulle forma en omväxlande organisk miljö i *förening* med omgivande natur och parkmark. Att parkmark nu hotas är inte bara allvarligt, det är oacceptabelt. Jag har själv skrivit om bakgrunden i boken *Hus och människor i Bromma* (1994):

Med förebilder från England och Tyskland, kom i början av 1900-talet nya idéer för stadsplanering, så kallade »trädgårdsstäder«. Begreppet är en direktöversättning av engelskans *Garden City*. Samhällsreformatorn Ebenezer Howard bildade vid sekelskiftet 1900 »The Garden City Association«. De köpte mark i Londons utkanter och byggde en experimentstad, Letchworth. Invånarna ägde sin Garden City gemensamt och var och en fick disponera sin tomt med tomträtt. Howard ville förändra samhället med stadsplaneringen som verktyg. Till Letchworth sökte sig konstnärer, idealister och intellektuella, men den väckte inte någon större entusiasm hos medelklassen. Experimentet fick aldrig något folkligt fäste. Däremot banade Letchworth vägen för Hampstead, som i sin tur blev en viktig förebild för det nya seklets stadsplanering.

En annan inspiratör var den österrikiske arkitekten Camillo Sitte. Han vände sig mot den moderna stenstadens enformighet och förfulning och pekade i stället på det medeltida gaturummets betydelse för invånarnas upplevelse av trivsel och samhörighet. Trädgårdsstaden i Bromma hänger samman med båda dessa idéer.

I stället för att som i den »urbana« staden låta hus och gator skilja kvarter från kvarter i räta vinklar, lät man de nyanlagda gatorna och vägarna slingra sig fram och följa den naturliga topografin. Tomter och trädgårdar skapade omväxlande och organiska miljöer. Lägre friliggande villor samspelade med högre radhuslängor – som till exempel de »engelska« radhusen vid Alléparken. Nästan inga Brommavillor är exakt lika, men alla bär fram en gemensam idé, som ett tema med variationer.

Trädgårdsstaden i Bromma är internationellt skyddsklassad

TCPA, *Town and Country Planning Association* i England, rankar Trädgårdsstaden i Bromma som unik i ett internationellt perspektiv. TCPA ger den högst värde på en femgradig skala, i synnerhet de äldsta delarna.

»We believe that the value of keeping Appelvikens intact is enormous and definitely give the score 5!«

Value Scale:

1 - no interest

2 - low interest

3 - interesting

4 - quite interesting and important

5 - unique, very interesting and important also in an international aspect (if

Stockholm uses the positive possibilities around the Äppelvikens Trädgårdsstads Garden City from 1910th)

TCPA är Englands äldsta förening för trädgårdsstäder

Founded by Sir Ebenezer Howard in 1899 to promote the idea of the Garden City, the TCPA is Britain's oldest charity concerned with planning, housing and the environment.

The TCPA has been a reformist movement for over a hundred years – evidenced by our interest in fair shares in development and land value uplift; shared ownership of public open space; participative and entrepreneurial local governance; town and country planned together, and enhancement of the environment – and driven to assert the need to achieve sustainable communities.

A brief history of the first 100 years of the TCPA and the ideas on which it was founded is given in Denis Hardy's publication, "1889-1999".

<http://www.tcpa.org.uk/pages/our-early-history.html>

TCPA:s Scandinavian Study Tour 17-20 oktober 2011

I oktober 2011 gjorde TCPA ett studiebesök i Bromma. Inte mindre än 17 personer reste hit, stadsplanerare, arkitekter, ja till och med borgmästaren i Leicester kom till Bromma för att se hur vi vårdar, bevarar och lever i vår topprankade Trädgårdsstad. Se även

<http://www.tcpa.org.uk/events.php?action=event&id=35>